

• K R Ó N I K A •

AZ ÉPÍTÉSZ ZEPPELINT TERVEZ. Az építész, aki az új Zeppelin-repülőgépet tervezi, Breuhans, az ismert berlini építész. A megbízást pedig a nagy német léghajóstarsaságtól kapta. Terveit már be is mutatta. És pedig egy kiállítás keretében, melyet saját műtermeiben s az ezzel kapcsolatos iskolában rendezett. Breuhans, aki nemcsak az építésben, de az önadminisztrálásban is kiváló tehetség, ezt a kiállítást használta fel arra, hogy «Contempora» című «műhelyeit» a világnak bemutassa. Saját épületeinek s berendezéseinek bemutatásán kívül, helyet kapott még a kiállításban egy plakátrajzoló, egy fényképész és Doyden, a híres párizsi divatrajzoló.

EDÉNY- ÉS ÉTELHORDÓK. Az újfajta apróbútorok célja legtöbbször az, hogy a háziasszonynak, a cselédtelen háztartásnak feladatait megkönnyítse. Erre valók a guruló kocsik, a mindenféle kisegítő asztalkák. S újabban a konyha és szoba közt használatos edényhordozók is. Képzeljük el úgy, hogy két párhuzamos deszkalap van egymás fölé erősítve mintegy húsz centiméterre és azokat egy olyanforma ívalakú fafogó vagy fémeső tartja össze, mint egy placi kosár tartója, amelyet a karjára akaszt a háziasszony. Az egész arra való, hogy a szervírozó fatálcát pótolja s az emeletszerű két tálcán elhelyezett tányérokat, tálakat kényelmesen lehessen ide-oda hordozni. A tálcákat diófából, vagy egyszerű lemezifából esinálják, a tartókat gyakran alumíniumból. Német gyárak már olesó áron forgalomba is hoztak ilyen edényhordó készleteket.

AZ ÁLLÓLÁMPA A KERTBEN. Sokáig elérhetetlen problémának látszott, olyan villanyáramú lámpákat gyártani, melyek a szabadban és a kertben is használhatók. A berlini állami porcellángyár mostanában megoldotta a kérdést. Olyan állólámpákat hozott forgalomba, melyeknek kerek talpa és rúdja is porcellánból van. Fent a tetején homályos üveggömbben a foglalat. A porcellán nemcsak jól izolálja a benne végighúzódo vezeték, hanem az esőt, nedvességet is jól állja. Ilyen módon a tisztántartása is gyerekjáték. Ez a példa azért is érdekes, mert mutatja, hogy a régi porcellán-manufaktúrák mennyire haladnak az idővel és milyen egyszerű használati cikkek is vetnek piacra.

LÉGI KÖZLEKEDŐESZKÖZÖK KÉNYELME. Sem a vasúti kocsik, sem az autók karosszériáinak kényelme nem vetekehetnek a repülőgépek berendezésének puhaságával. Éppen mert a mozgás lehetősége az utasokra nézve annyira korlátozott, azért gondoskodnak a repülővállalatok mindenféle kellemes ülőhelyekről, amikben az utasok nyolctízórás repülőútjukat is szinte mozdulatlanul, de zsihadtság nélkül tölthetik el. A durralumínból való könnyű fémszkeket a legravaszabb hajlítással s a legfinomabb velourbevonásokkal úgy formálják, mintha hintaszékben nyugodna a pasa-

zsér. A kilátóablakok fémkerete és a vastag, eszlolt üveglapok sokféle irányú mozgási lehetőségére a tájélvezést lehetővé teszi az időjárás mindenféle változásai mellett. Az egyes országokban a karosszériagyártásnak nemcsak új iparágai, de külön tervezőművészete is fejlődött. Az ember nem is hinné, mennyi mindenféle ötlettel dolgozik például a Zeppelin-vállalatok léghajóinak interieur-művésze. Hálófülkék, kihúzható ágyak, színes, virágos kretonok és tarka szőnyegek az éjszakai tartózkodásra szánt osztályokban. Az étkezőterem virágos tapétáival, csillogóan terített asztalaival, pompás porcellánjaival túlszárnyalja a luxushajók eleganciáját is. Sehol sines az a szűkreméretű kényelmetlenség, mely még egy évtized előtt is annyira megnehezítette a légi utazást. A technika a repülést egyre könnyebbé, a berendezők találékonysága egyre kényelmesebbé teszi.

MÁR A SZOVJET IS? Egy német folyóirat, «Die neue Stadt» arról számol be, hogy Szovjetországban erős ellenhatás mutatkozik egyes építész körében a «konstruktivizmus» és «funkcionalizmus» építészeti iránya ellen. Szemükre vetik ez irány követőinek, hogy nem fejezik ki épületeiken az abszolút szépet, a monumentális, a művészet eszményi mivoltát. A szocializmusnak — mondják e körök — nem célja, hogy a mult művelődési értékeit megsemmisítse, hanem ellenkezőleg : ezeket át kell vennie és tovább fejleszteni. Állítólag már egy egész csoport alakult az orosz építész körében ennek az új irányzatnak érvényesítésére.

TORONYHÁZAK BÉCSBEN. Csak nemrég készült el a Herrengasse egy új látványosság, az amerikai felhőkarcólok módjára épült óriásház Bécsben s máris újabb vertikálsház építésébe fogtak bele. Ez a Strozzi-utcában épülő házóriás messze túl fogja haladni az eddig engedélyezett (s kerületenként más-más maximumot előíró) emelet sorokat. Egyszerű számítások alapján kiderült, hogy egy tízemeletes ház költsége legalább is egy harmadával kevesebbe kerül, mint két ötemeletesnek az építési költsége. Az új házban főleg kislakások építésére gondolnak. Túlnyomórészt kétszobás lakások lesznek benne, konyhával, öltözővel, fürdővel és egy fülkével. Az előzetes számítások szerint egy-egy lakás havi bére 120 pengő körül fog mozogni.

MŰVIRÁGOK. Angol, francia lakásberendezéseknél egyre többször látni újabban művirágokat. E szó hallatára a legtöbb modern ízlésű ember kissé kényelmetlenül érzi magát. De a szóbanforgó művirágok úgy hatnak, mintha esendéletfestők komponálták volna őket. Hosszú szárazon színesen ringó orehideák, vagy más exotikus virágok, alig pár szál, de mesteri színhatásokkal. A virágserép-formájú üveg, melyben tartják őket, maga is fokozza az egésznek könnyedségét. Ebbe az üvegedénybe kis villanylámpát szerelnek, úgyhogy alulról tudják a növényeket megvilágítani. Különösen fehér falhátter előtt, s megvilágítás kelte árnyékhatásokkal érvényesülnek nagyon dekoratív módon ezek a szabadiszek.

KIS, MAGÁNYOS TEMPLOMOK. A «Christliche Kunst» című német egyházművészeti folyóirat egész sereg falusi, kisvárosi, pusztai templomot mutat be, melyeket újabban építettek s a szűkös, válságos időkben is mintaszerűek. Szegény, szerény anyagi eszközökkel, kevés hívőnek, inkább belmissziók céljaira épültek. És egyik szebb, érdekesebb, mint a másik. Nyoma sincs rajtuk a multak lélektelen utánzó szellemének, de nem is a purista merevség túlzottan modern példáihoz tartoznak. Nem is a modern anyagok formanyelve a főkövetelményük. A vas és a vasbeton nem lévén lényeges alkatrészüik, nem is lehetett döntő térképzésükre és szerkezeti formájukra. Inkább a korszerűség és a tájba való beleilleszkedés a főkomponensek. Valamennyi kis magányos templom a megszentelt táj, a vallásos érzésközösség talajából nő ki, de azért mind a mai idők embereinek hangulatához fordul. A fával való építés, a deszkamennyezet, a szép klinkertégla, de legtöbbször a szűkös pénzügyi helyzet is kifejezésre jut rajtuk, ugyanakkor pedig az a mély áhítat is, mely építészeik lelkén uralkodott. Érdemes volna építészeinknek e szétszórt német falvak, pici egyházközségek finom kis templomait figyelemre méltatniok. Mert bőséges tanulságokat ígér ez a szemle, egy új templomépítő törekvés modern irányeszméit.

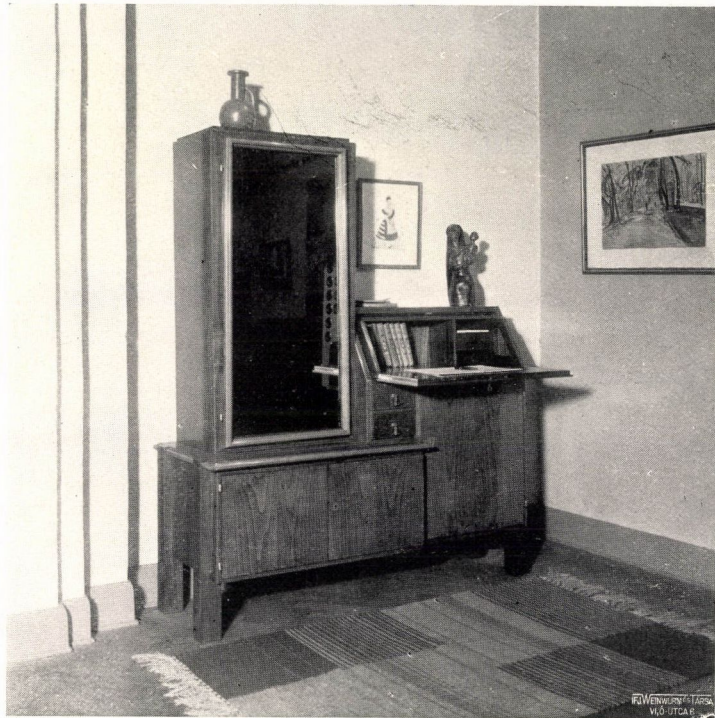
REKLÁMSZOBORSZÁZAT. Míg nálunk a művészi reklám csaknem kizárólag grafikát, világitást és építő-konstrukciókat veszi igénybe, a nyugati, fejlettebb kereskedelem a plasztika sokféle ágazatát is belevonja a reklám eszközei sorába. A mi üzleteinkben, kirakatainkban csak elvétve látni jó viasz-, papírmásé-, celluloid- vagy egyéb babákat. Berlin, Párizs, London áruházi reklámjai közt meglep a sokféle pompás plasztikus figura. A németek már nevet is találtak az effajta szobrászatra: Gebrauchsplastik. Párizsban nem egy nagyáruház egész sor modelláló művészt tart, köztük magyarokat is, akik légszólván minden hónapban új, mulatságos figurákat kreálnak az új kirakatok részére. Az ékszerészboltban egy esábitó fej, a kirakatban egy-két ügyesen modellált rózsaszín kéz tartja a legfontosabb ékszerudonságokat. Egy szellemes droguista egy nagy fogpaszta-tubust tesz ki, amelyből egy maséfej nő ki s annak fogsorát tisztítja a fogpép. A harisnyáüzetek a karesú lábak vonzóerejével szívják magukhoz az érdeklődőket. A mai krízis idején egyáltalában nem válogatásak ott a reklámszobrászok. Valamelyik megmintáz egy pár esinos kart egy kesztyűüzlet számára, leönti gipszből egy tucát példányban és a hóna alatt a bájos női karokkal, sorra látogatja a bulvárok boltjait. A reklámszobrász a saját maga reklámozását is érti.

MELEGITŐ KAKTUSZTÁLCÁK. Tudvalevő, hogy bizonyos kaktuszfajok, különösen a fehéres szőrzetűek, nagyon érzékenyek mindenféle hideg, léghuzat stb. iránt. Egy német virágkertész most érdekes találmányt honosított meg a kaktuszkedvelők közt. Egy nagy, kerek fatálat készített s annak a fenekét úgy konstruálja meg, hogy villa-

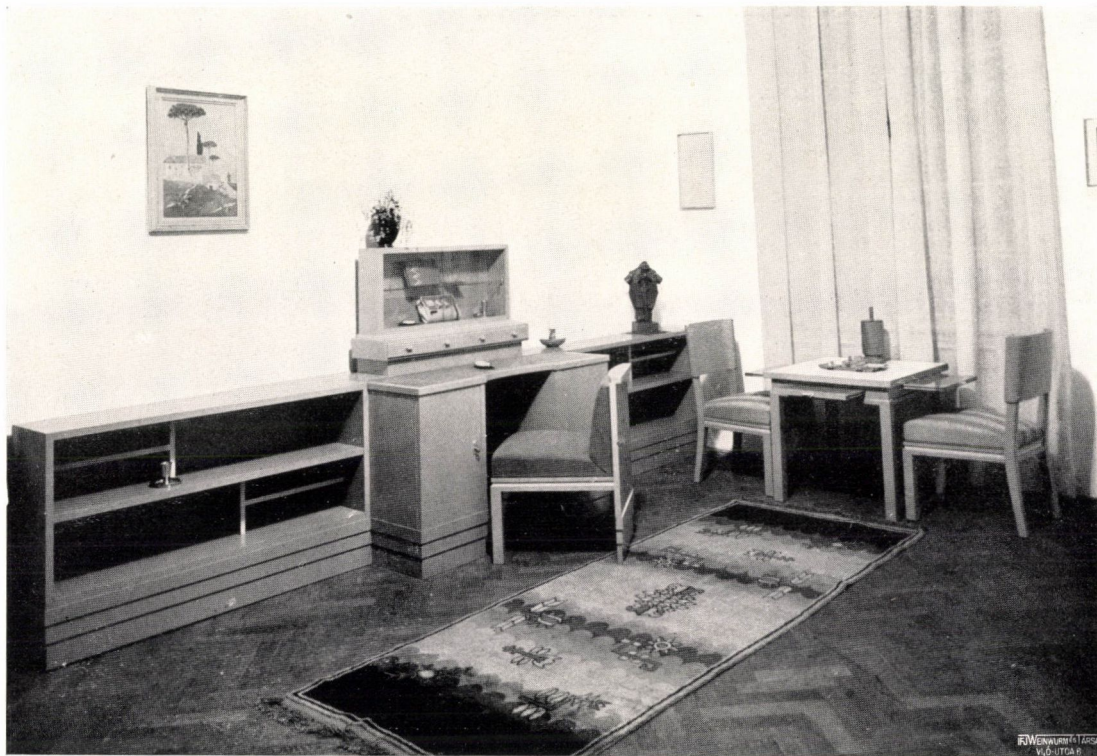
mosárammal át lehet fűteni. Ez a falemezekből préselt fenék az egyes lemezek közt melegizoláló rétegeket is tartalmaz. Az igen magas nyomású préselés a megel ellenállást hosszú időre biztosítja, még akkor is, mikor a villanyáramot már kikapcsoltuk, mely a lemezt felmelegítette. A gondolat egyébként elég kézenfekvő volt, hiszen a növények fejlesztésénél a villamosságnak és a lassú melegítésnek meglepő eredményeit tapasztalták újabban a kertészetben.

ASSZONYOK AZ ASSZONYOKNAK. Érdekes kiállítás nyílik meg ez év tavaszán Berlinben. A híres Funkturm helyiségeiben «Az asszony» címen, a nagyobb nőszövetségek bevonásával, propagandakiállítás lesz. Célja, hogy megmutassa az asszony jelentőségét a családban és a nemzetben. Lakás, ruházat, a női foglalkozások bemutatása, mindezt felöleli a kiállítás. Naponta előadások, felolvasások, gyűlések, valamennyit, éppúgy, mint a kiállítás szervezését, az asszonyok vezetik.

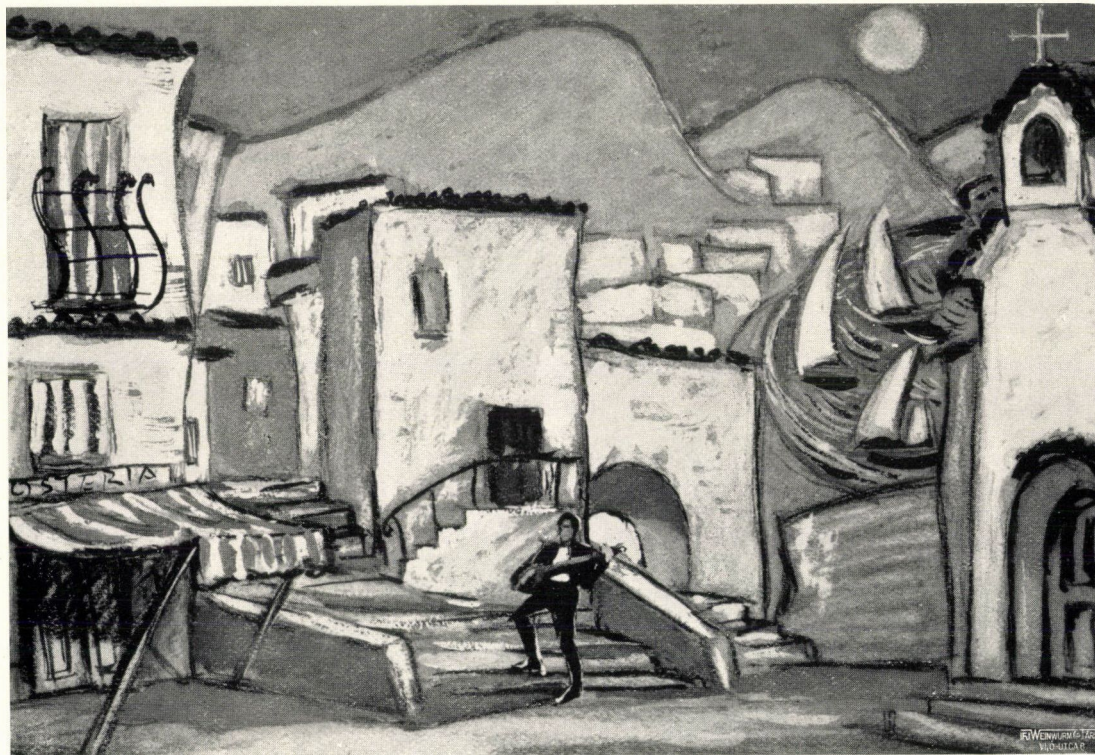
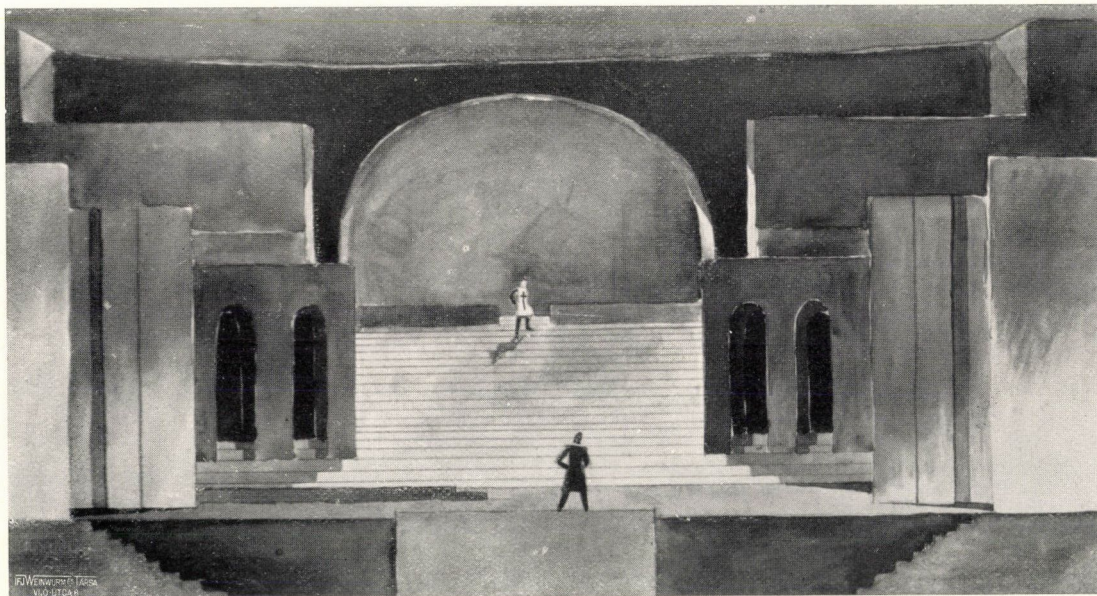
HIREK MINDENFELŐL. Párizsban szintén takarékosági kényszerrendszabályokat kell foganatosítani. A francia közoktatási minisztérium elhatározta, hogy két történelmi szőnyegszővőtelepet, a Gobelins-t és a Beauvais-i üzemet egyesíti. Halleban az ottani iparművészeti társulat félésszázados fennállását azzal ünnepli meg, hogy sorozatos kiállításokat rendez a «mai tervszerű alkotómunka uralkodó gondolatai» címmel. Az első kiállítást az erfurti iparművészeti iskola mutatta be. Párizsban meghalt Pol Rab, fiatal karrikaturista, aki a gyermekvilágot mulattató Ric és Rae kutyahistóriák jókedvű illusztrálójá volt. Lewesban, Angliának egy kiesiny városkájában megtalálták Rodin: «A esók» című híres szobrának egyik nagyszerű példányát. Egy szénapadláson találták meg, mert a szobor tulajdonosával a helyi hatóságok megértették, hogy egy ilyen szobrot felállítani: «shoking». Lenigradban, az ottani «Orosz Múzeum»-ban német építészek kiállítása nyílt meg, melyen 126 német építőnek 233 munkáját mutatták be. Stockholmban ez év szeptember 4—7-ikéig tarják meg a művészettörténészek 13-ik kongresszusát. Berlinben heves támadások érték Poelziget, a jeles építészt. A támadások politikai körökből indultak ki és pedig azért, mert Poelzig volt állítólag életrehívója annak a belga képzőművészeti kiállításnak, melyet Berlinben nem rég rendeztek. Poelzig ennek következtében lemondott a képzőművészek egyesületében viselt alelnöki állásáról. Moszkvában az egyszerű, praktikus használati bútorokra versenypályázatot írtak ki. Több, mint 1000 pályaterv érkezett be és ezek közül tízenegyet jutalmaztak. Ebből is négy német iparművész terve volt. Kölnben évente szállodások kongresszusa és vására szokott lenni. Az utolsó ilyen alkalommal egy különleges kiállítást is rendeztek: A vendég és a kert címmel. New Yorkban a Metropolitan-Museum olyan régiséggel gazdagodott nemrég, amelyhez hasonlóval csak a müncheni és athéni múzeumok dicsekedhetnek. Egy archaikus Apolloszobor ez, a Kr. előtti hatodik századból. Igen magas árat kellett érte fizetni. Kölnben az

A Tamás-galéria kiállításából.
Nappali szoba. Tervezte Vágó Dezső. Készítette Verebes Károly. — Aus der Ausstellung der Galerie Tamás. Wohnzimmer.
Entwurf: Desider Vágó. Ausführung: Karl Verebes. — From the Tamás's Gallery. Parlour. Designed by Ch. Verebes.

A Székesfővárosi Iparrajziskola karácsonyi kiállításáról. Fent: Garçonszoba. Tervezte Devecska Ferenc. Lent balra: Részlet a nagy hallból. Tervezte Kőrödy György. Lent jobbra: Batik terítő. Tervezte Lakatos Artúr. — Aus der Weihnachtsausstellung der Hauptstädtischen Gewerbezeichenschule. Oben: Garçonzimmer. Entwurf: Franz Devecska. — Unten links: Partie aus der grossen Halle. Entwurf: Georg Kőrödy. Unten rechts: Batikdecke. Entwurf: Arthur Lakatos. — From the Christmas Exhibition of the Municipal College for Applied Art. Above: Bachelor's room. Designed by F. Devecska. Left below: Part of hall. Designed by G. Kőrödy. Right below: Table-cloth. Designed by A. Lakatos.

A Tamás-galéria kiállításából. Horváth János diszlettervei. Fent: Terv az Ember tragédiája szabadtéri előadásához. Lent: Terv a Paraszthecsület diszletezéséhez. — Aus der Ausstellung der Galerie Tamás. Bühnenbilder von Johann Horváth. Oben zur «Tragödie des Menschen» für Freilichtbühne. Unten zur «Cavalleria Rusticana». — From the Tamás's Gallery. Sceneries designed by J. Horváth. Above: Scenery of «Tragedy of Man.» Below: Scenery of «Cavalleria Rusticana.»

újjászervezett iparművészeti múzeumban minden kiállítást óriási tömegek látogatnak. Legutóbb egy nagy népművészeti kiállítást rendeztek s azon az alsórajnai tartományoknak egész a holland határokig nyúló népművészeti hagyományait tárták a látogatók elé.

N. P.

A MILÁNÓI KIÁLLÍTÁS. Művészkörökben nagy érdeklődéssel várják a kora tavasszal megnyíló milánói kiállítást, mely — mint azt már megírtuk — a régebbi monzai iparművészeti kiállítások helyére lép és túlnyomóan az európai iparművészet bemutatását fogja szolgálni három-három évenként megújulóan. Kertész K. Róbert államtitkár a «Képzőművészet» e. folyóirat munkatársa előtt tett nyilatkozatában kijelentette, hogy ez a kiállítás a rendezőség intenciói szerint a modern törekvések jegyében fog lezajlani. Két és fél millió líra költséggel létesítették pavilonjait a város belső területén. A magyar rész a legjobb helyek egyikét kapta. Iparművészeti és építészeti része lesz a magyar kiállításnak. Ezek mellett harmadikul a fényképművészetet fogják bemutatni.

A MÉZESKALÁCSOK EREDETE. A német néprajzi múzeumok gyűjtéseikben egyre több figyelmet fordítanak a régi, népies eredetű mézeskalácsokra. Újabban mélyreható tanulmányokat is folytatnak azok formáinak eredetére nézve. Kiderült, hogy a mézeskalácsmotívumok jelentékeny része vallási, sőt egyenesen pogány vallási ceremóniák formavilágába nyúlik vissza. Szarvasok, lovak, tehenek, halak s egyéb állatalakok az ősi állatáldozásnak emlékei s az őskereszténységben, mint az állatáldozatok megváltásának jelképei vonultak be. Sokszor meg lehet találni a bárányt a diadalmas zászlóval és a pelikánt fiaival, a jellegzetes vallási szimbólumokat is. A Napisten szokott pogány ábrázolásait, a lángoló kereket is sok süteményforma megőrizte. A perecet is úgy magyarázzák, mint a saját farkába harapó kígyónak, az örökkévalóságnak lassú átforgódását s nevezetes, hogy régen újévi pereceken szerepelt elsősorban ez a forma. Éppúgy megtalálni azonban a bibliai alakokat is a régi sütemények, mézeskalácsok világában, melyek gyakran fogadalmi ajándékképpen is szerepeltek a templomokban. A mátkapárok, valamint a méteres nagyságú lakodalmi kocsik főleg a népies elemnek a vallásos áhítattal való összeolvadását tanúsítják s mindezek együttvéve hálás anyagot adnak az ősi ethikai sajátságok kifejezésére. A mi múzeumaink anyaga is méltó tárgya lehetne ilyen irányú tanulmányoknak.

CIPŐPAD. Az újabb lakásberendezésben az előszobának egyik igénytelen bútordarabja. Egyszerű fapad, melynek rádobott párnáján ülni lehet, lent pedig, az ülés alatt a cipőket elhelyezni. Egyszerű, húzós kis függöny van a három oldalán (negyedikkal a falnak támaszkodik) és ebben a padalatti üregben vannak a cipők. Tekintve, hogy főként nedves sárcepciket helyeznek ide, jó úgy szerkeszteni, hogy a cipők sarka magasabbra legyen támasztva, mint az orruk hegye. Ezt egy keresztülvezetett léceel lehet elérni, melynek a cipők talpuk-

kal nekitámaszkodnak. Az egész bútordarab nagyon célszerű, mert a hó- és sárcepcők elhelyezését és a letilést együttesen szolgálja.

TERÍTETT ASZTALKIÁLLÍTÁS. Egy nagy berlini áruház azzal ünnepelte meg hetvenéves jubileumát, hogy kiállítást rendezett modernül terített asztalokból. Csaknem mindenféle társasági alkalom számára bemutatták a megfelelő terítési módot. Egy nagy ünnepélyes aszalterítésnél a tiszta vászondamaszt abrosz uralkodott, de lehetett látni kétszínű damasztterítést is. Kerek asztalok vaszon és batisztabroszain hímzések voltak láthatók. A teára szervírozott abroszok terítőin sokféle alkalom kínálkozott a női kézimunkára. Efajta asztalokon a színes műselyem- és a finom batisztabroszok kissé háttérbe szorították a tüllterítőket. Még fodros, kínakreppből való teásabroszokat is lehetett látni, különféle csikokkal átvarrva. Nagyon egyszerű hatást keltenek a terített asztalok, hogyha az abrosz, asztalkendők és a porcellánedények színben s mintában megegyeznek. A szétszórt virágok mint díszítőmotívumok ilyen készleteken újra divatosak.

A KÉZIMUNKA-BAJNOKSÁG. A megfiatalodott Olaszország tudvalevőleg minden eszközt megragad, hogy a hagyományos olasz háziipari s népművészeti technikákat az új nemzedékek szeretetébe belevigye. A híres velencei csipkeiskolát, a régi olasz miskaöpeny-hímzést, a szicíliai hímzőiparokat sorra felélesztették s alig van a régi olasz kézműipari centrumokban olyan nő, aki e hajdani iparágakat ne úzná vagy legalább is ne támogatná. Az állami munkaszervezet külön tanulóknak s külön mesternőket ismer, mindegyiknek pontosan kijelölt feladataival. Most azután a sportversenyek mintájára megszervezték a kézimunkázó nők versenyeit is: helyi, kerületi s központi kiállításokkal. Persze csak a legjobb munkák jutnak a «válogatott» mérkőzésbe, melyekben a szakavatott zsűritagok mesteroklevelet, sőt bajnokságot is juttatnak az arra érdemeseknek. A sajtóban való közlés díesősége és jelentős pénzjutalmak hatalmas mértékben fokozzák a versenyzők buzgalmát. Az egyes kiállítások azután vándorútra mennek egész Olaszországban és maguk is megtermékenyítik más-más vidékek érdeklődésének talaját.

VARRÓGÉP ÉS A FÉMCSŐ. A dolog olyan egyszerű, mint a Kolumbusz tojása. A varrógép, melynek barokk lábához évtizedek óta hiába kerestek megfelelő állványt, az öntöttvaszerkezet, mely minden jóízű embernek útjában volt a szobában, szerelmes lett a fémcsőbútorba. Most végre tartós frigyben egyesültek. Egy bieleföldi varrógépgyár egyszerű hajlított chromo-nikkel vázra állítja a fényezett tölgyfalapot, melyre a varrógép van szerelve. A fémállvány oldalára pedig, mint valami fakoffert, odaesatolja a lecsapható födelű ládát, mely színes, világos természetes erezésű fájával egészen jól hat az egyszerű masinán. A varrógép lapja alatt fiók is van és mint egy modern háztartási cikkhez illik, nem emberi erő hajtja, hanem villanyáram.

FÜGGŐ VIRÁGOK. A szobába, erkélyre, ablakok közé varázsolt télikert új meg új meglepetésekkel szolgál. A legraffináltabbak közé tartozik a falrattett vagy mennyezetről lógó virágedény, benne növényekkel. Akármilyen anyaga lehet: réz, bronz, kerámia, üveg, csak az a fontos, hogy a formája megengedje a benne levő víznek gyakori váltogatását. Nagyon szépek s érdekesek a mennyezetről lelógó egyszerű üveggömbök, úgynevezett «suszterüvegek», melyek felsőrészén egy kis gallér van (mint a befőttes üvegeken) s annál fogva erősítik ezüst kötelekkel a mennyezetre. Két-három kötélén különböző magasságban két-három ilyen üveggömb (a nyakán áthurkolva) lóg egymás mellett — s a fehér lakkozású falak visszaverik a esillogó üvegek, a kúszó növények ragyogását. A szobanövények vallásos tisztelői, a japánok, tanították meg e finom díszítő eljárásra Európát.

ARANYMŰVES-TÁRSASÁG. A berlini aranyműves szakma különféle érdekeltségei nemrég nagyarányú egyesületet alapítottak, ennek a szakmának népszerűsítése érdekében. Minden eszéssel arra akarnak törekedni, hogy a régi arany- és ezüstműves emlékek kultuszát növeljék, a kézművességet tökéletesítsék és az ötvösmunkák számára új gyűjtőket neveljenek. Ennek egyik leghatásosabb eszközeül kiállítások rendezését vették tervbe. Már is felhívást intéztek a német arany- és ezüstművesekhez, hogy egy leendő kiállításra készüljenek fel s erre vonatkozó terveiket máris közöljék a rendezőkkel. Azonkívül pályázatot írtak ki egy kézzel készíthető művészeti ezüstszerű terve számára.

A JUBILÁLÓ NÉMET WERKBUND. Szerényen és esőndben, de meleg emlékezők között most ünnepelte fennállásának negyedszázados fordulóját a német Werkbund. Egykori alapítói közül a három vezetőgyéniség: Theodor Fischer, Richard Riemerschmid, Bruno Paul még ma is élően tevékenykednek, míg a negyedik, Bernhard Pankok nemrégiben hunyt el. Valamennyien Münchenben éltek az alapítás idején és ők rendezték első jelentős kiállításait is. «A forma őrzői» — mint magukat nevezik — ma is hívek az alapvető elvhez, mely elsősorban a becsület, tiszta, izléses formát akarja látni a német alkotómunka egész területén. Kezdetben tisztán iparművészeti törekvések álltak a mozgalom középpontjában. Idők folytán a hangsúly áttevődött az építészeti és nagyipari tömeggyártás területeire, de a formakultusz még így is igen erőteljes veret kap a Werkbund törekvésein. Érdekes, hogy a háború vége felé az angolok is próbálkoztak hasonló alakulatnak létesítésével, de ez a törekvés megghiúsult. A németek mellett csak a svájci és osztrák hasonló irányú mozgalmak tudtak jelentőségre emelkedni.

A MALOMLAKÁS. A művészettörténeti kézikönyvekből mindenki tudja, hogy a múlt század elejének «gótikus láza» idején, mennyi apró német fejedelemség rezidenciáját hagyták el a fejedelmi lakók azért, hogy egy-egy romokban heverő

vár omladozó kövei közt szívják magukba a középkor levegőjét. Hónapokig, sőt évekig bírták e szűk, dohos cellák közt a fantasztikusan izgalmas életet, míg a jobb belátás végre is visszavezette őket a sokkal kényelmesebb kastélyokba. Az ember alig hinné, hogy még ma is vannak ilyesfajta romantikáknak barátai. Franciaországban például a chantilly-i vonalon fekvő Luzarehes falu közelében van egy XII. században épült vízimalom, melynek nagyon primitív, óeska kőfalai közt, apró ablakoknál csak a repkények néznek be és ezt a vadul zúgó vizek közt húzódo gyöngyszemet, óeska zsindeles tetejével együtt egy művészetkedvelő főúr, gróf Heurjeu Edouard vásárolta meg nyaralási célból. Egyelőre nem is akarja restauráltatni, hanem érintetlenül akarja magába szívni a középkor levegőjét.

FILM-MÚZEUM. A párizsi Trocadero-múzeumban, mely csak nemrég épült át teljesen, új, érdekes osztály nyílt meg. Ennek a „cinemathique“ című osztálynak az a célja, hogy a legérdekesebb filmeket gyűjtse össze s őrizze meg az utókor számára. Elsősorban a filmgyárak támogatását veszik igénybe, melyektől a már elraktározott s számukra értéktelen, de nevezetes filmtekercseket elkérlik. A filmmúzeumnak van egy érdekes alosztálya, mely a háborús felvételeket őrzi. A múzeumnak s a hozzátartozó laboratóriumnak egy asszony, Mme. Laure Albin-Guillot a vezetője.

A FLORENCI IPARMŰVÉSZETI ISKOLA. Olaszországnak egyik leglátogatottabb iskolájáról közöl ismertetést a Studio. Elmondja, hogy ez az iskola, melynek a múlt tanévben 249 növendéke volt, elsősorban az iparüzemek számára képez ki tervezőket, másodsorban pedig az iparoktatási intézetek számára szakmai tanárokat. Az építészet, díszítő festészet, szobrászat, grafika minden osztályán modern elvek szerint történik a tanítás, de elsősorban nagyvonalú, dekoratív feladatokat követnek. Az Ugo Ojetti személyes irányítása alatt álló iskolának alsó tagozata hároméves és egyszerű mestereket, üzemvezetőket nevel. A középső hároméves tagozat elvégzése a «mester» cím használatára jogosít. Aki az e felett levő két éves felső tagozatot is elvégzi, az, a vele kapcsolatos tanfolyamok ismeretanyagát következtében művészeti tanításra is jogosultságot szerzett. A nagyobb iparvállalatok a megüresedett tervezőállások betöltésére egyenesen az iskola igazgatóságához szoktak fordulni ajánlataikkal.

VICTORIA-STILUSBAN. Az angol lakásművészetben az új, «tárgyilagos» berendezéstílus csak nehezen hódít. A konzervatív polgári hagyománytisztelőt nehezen barátkozik meg a túljózan berendezkedési formával. A gazdagok és előkelők világában ma inkább, mint valaha, a Victoria-korabeli stílus szerint rendezkednek be. Kandallóval, tapétákkal, melyek selyemfénye rendszeren élnek színekben virít, ülőbútorokkal, amik leszegényedett Chippendale-formájukkal közelednek a mai izléshez. Az angol «home» kedélyes, öblös kényelmét az effajta berendezés jobban szolgálja, mint a kontinens új formái. Igaz, az ő praktikus érzékük a régi

stílus avult maradványait azért száműzi ezekből a szobákból. A kandallóban már nem annyira hasábfá, mint inkább gázláng melegít. Az ablakokon nem nehéz carniche-ok és vastag drapériafüggönyök lógnak, hanem könnyű, levegős store-ok. És a bútorok huzatai sem a régi, kényes brokátok többé, hanem kellemes bársonyok, vagy éppen virágos kretonok. Az 1860-as évek romantikus lakásberendezései nagyon leegyszerűsödtek, de megtartják azon idők színes, mondhatni «bieder» jellegét.

HALÁSZOK KLUBHÁZA. A mi vízisportolóink nem igen tudják elképzelni, hogy Angliában és Franciaországban hány week-endező választja idegesillapító szórakozásnak a horgászatot. Szakértők és orvosok egyaránt állítják, hogy ebben a magányos sportban igen nagy pihentető erő van. Nem esoda tehát, ha a gazdag polgár is ezzel a vasárnapi időtöltéssel teszi nyugalmasabbá életét és hogy a Themse, vagy a Szajna partján gyakran épülnek fel halászberek sportházai. Az utolsó párizsi iparművészeti Salon-kiállításon is egy teljes halászkлубházat mutatott be Ruhlmann, a neves francia építész. Egy fiatal, tehetséges építésszel, Porteneuvevel társulva alkotta meg a hatalmas teremből álló klubházat. Földszintjét egyetlen társalgó-ebédlő-s pihenőhelyiség foglalja el, nyitott emeletsora pedig egyetlen galériaszzerű körfolyosó, melyből kis hálófülkék nyílnak. Vidám, nagy kandalló, mellette hatalmas bőrfotelek, székek, virágos kretonnal bevonva, nagy, kerek ebédlőasztal, vastag, kerek szőnyegre állítva, egy hatalmas tölgyfaszekrény, melyben a halászélet összes szerszámai helyet kaptak — ennyi az egész. A klubjellegét a térbeosztás, a bútorok és a kivétel juttatják érvényre. A halászatot pedig a fehér falakra halvány színekkel festett víz-ek, halak és térképek.

UJ STILUS. (Bécsi anekdota). Egy bécsi építész megbízott egy ottani gazdag úr, hogy tervezzen számára egy házat. A gazdag úr valami egészen egyszerű házat kíván. Megnézte az új lakóháztelepet, az ott látott legegyszerűbb, legmodernebb háztípusok szerint akar magának ő is építtetni. Tudja, — mondja az építésznek — nekem valami egész egyszerű dolgot építsen. Érti? Valamit, ami nagyon egyszerű. **K ö l t s é g n e m s z á m í t .**

HOGYAN LEHET A MŰVÉSZEKEN SEGÍTENI? Többféleképpen. Vannak országok, melyekben az állami s társadalmi gyorssegélyekkel kísérleteznek. Kiderült, hogy lyukas hordóba való vízfordás. Más országok művésztestületei az önszegélyezés, az áruért árut, a beteg- és temetkezési járulékok hirtelen módszereit vették elő. Csupa hatás nélkül ellobbanó mozgalom. Egy bécsi ujság körkérdést intézett pár bécsi művészhez, mikép kellene nézetük szerint a művészeket segíteni. Végre néhány okos, megszívlelésre méltó jótanács. A művészek munkák adásával kellene segíteni. De nem holmi állami megrendelésekkel. Hanem az egész nép, az egész mai társadalom művészi étvágának újból való felébresztésével. Akár egy bérház épül Bécsben, akár egy kis fogadalmi kápolna valamelyik faluban, újra kapjon benne helyet a művészet: az

igazi festő, az igazi szobrász. Ennek csak egyetlen lehetősége van: minden iskolában, minden gyerekbe belenevelni a művészethez való vonzódást. Minél több művészi séta, kiállítások látogatása, rajztanítás pedig ugyanakkora mértékben, mint a sportszellem fejlesztése. Így beszéltek a bécsi értelmes művészek. S amikor ez a vágy hangokat kapott, az osztrák közoktatási minisztérium is elkezdett tanácskozni. Arról volt szó e konferenciákon, hogy a rajzot költségvetési okokból el kellene törölni a középiskolák rendes tárgyai sorából s áttenni a délutáni órákra azoknak, akik meg tudják fizetni.

A BŰVÖS NÉGYSZÖG. Jellemző tünete korunknak. Jellemző különösen arra a szellemi zűrzavarra, mely Németországban uralkodik. Egy pforzheimi gyár karácsonyi ajándékok forgalombahozatalát hirdette. Mindenféle dísz tárgyak: szivar-, cigarettadobozok, írótübörök, hamutálak, tűzszerszámok, rizspordobozok kerülnek ki műhelyeiből. A bűvös négyszög díszíti valamennyi dísz tárgyunkat — hirdeti a gyár. A bűvös négyszög az ő különös elrendezésű számsoraival bele van edzve, vése valamennyi gyártmányukba. Ezt a bűvös négyszöget tudvalevőleg Dürer Albrecht Melancolia című rézmetszetéről vették át, de eredete a mágia fénykorára, a középkorra nyúlik vissza. Meg kell adni, hogy a gyár igen szépen, ízlésesen, sőt modernül használja fel a kvadrátot és a számjegyeket tárgyai felületén. De micsoda koncesszió ez, miféle lealacsonyodása az iparművészetnek, mely az okkultizmus vásárlóerejét, a babonások pénztárcáit használja ki üzleti céljaira és öngyújtóval segít sötétséget esinálni.

A FILMRENDEZŐ LAKÁSA. Egy német divatfolyóirat mutatja be képeken, hogyan lakik Fritz Lang, a híres rendező. A millió, melyben él, korántsem olyan fantasztikus, mint a Metropolisé és a hős, aki azt a lakást a maga képére teremtette, esepet sem emlékeztet dr. Mabuse-ra. A fémesőbútorok, az óriási méretű íróasztal a dolgozószobában, a földigérő ablakok, a vörösrézről készült házi-bar, de főleg az emeletsorokban rakott, könyvekkel teli poleok mind, mind a józan kényelmet hirdetik. A nyugtalanvérű rendező a polgári nyugalmat kedveli. A boxoló-szoba sportfelszerelése pedig azt bizonyítja, hogy mielőtt gigászi alakjaival megbírkózna, előbb egy boxtrénertől vesz egynéhány erőteljes ütést.

A BAUHAUS. A viharok, melyek születése óta kísérik a tizenháromesztendő ultramodern «alkotóiskolát», úgylátszik csak nem akarnak lecsillapodni. Már bölesőjében ott zúgtak körülötte, a csöndes kis fejedelmi városkában, Weimarban, mely Goethe és Nietzsche hagyományait áhítatos módon őrzi és gyorsan leépítette a város által fenntartott iparművészeti iskolát. 1926-ban Walter Gropius — látszólag — szerenesébebe révbe vezette a Bauhaus-t, mikor Dessauban keresett s talált számára hajlékot. A műhelyek, kísérleti lakóházak, motoros-üzemek, melyekben a tanonesortól egész a mesterfokig s az «alkotó-konstruktőrig» vezették az ifjúság kiképzését, egyszerre felkeltették két

világrész művészetpedagógusainak figyelmét. Gropius, ügylátszik, éppen a vezetős szerep miatt, melyet a német Werkbundban kezdett elfoglalni, kénytelen volt az igazgatást Hannes Meyer-nek átadni, aki tagadhatatlanul politikai befolyásokat is engedett az iskola szellemében érvényesülni. Utódjában, Mies van der Roheban ugyan tisztára művészi, illetve pedagógiai intenciók dolgoztak, mikor az iskola vezetését átvette, de az iskola szélsőségesen újító építészeti elveihez ekkor már a nyugtalanító tendenciák egész sorát költötték hozzá az ellenségei. S az történt, hogy a dessauai politikának másik oldalán, a jobbszélső fronton állók mind hevesebben követelték az iskola bezárását, amit Dessau városa az elmúlt év október elsején el is rendelt. A német művészek, főleg építészek sok száz aláírással ellátott beadványban kérték ennek a rendelkezésnek megsemmisítését. Köztük a német építészetnek olyan jele, mint Theodor Fischer, aki hangsúlyozottan ellenfele az iskola didaktikai elveinek, de élesen tiltakozott az ellen, hogy egy iskolát politikai rágalom alapján, valójában azonban kísérleteinek újszerűsége miatt, elűssenek az élethez való jogától. Ragyogó példája annak, hogy a régebbi müncheni iskola a reprezentáns művésze mennyire őrzi az előző nemzedék magasrendű értelmességét. Mindezek ellenére is mi sem történt a dessauai hatóságok részéről. Végre is újév táján Berlinben nyílt meg szerény keretek között s újból Gropius vezetésé alatt a sokat hánytatott iskolának egy kicsiny töredéke.

N. P.

A SZÁMOK BESZÉLNEK. Még pedig igen szomorú dolgokat beszélnek az építkezések visszaeséséről az utolsó polgári esztendőben. Csaknem mindenütt kevesebbet építettek 1932-ben, mint 1931-ben. Így például a németeknél legfeljebb 120.000 lakást termeltek, az előző évi 252.000-rel szemben. Egyesült-Államokban az év első tíz hónapjában 116,4 millió dollárt tett ki az építkezés az előző évi első tíz hónap 259 milliójához képest. Franciaországban a múlt év második felében az építőtevékenység úgy aránylott az előző év második feléhez, mint 90 a 122-höz. Belgiumban az utolsó évben havonta átlag 875 építengedélyt adtak ki, egy évvel előbb átlag 1090-et. Csakis Angliában sikerült az építőtevékenységet az előző év átlagos színvonalán fenntartani s alig valamivel szállt az 1924-es év indexszáma alá.

SZOBA ÉS DIVAT. Ez volt a címe az osztrák iparművészeti múzeum idei téli kiállításának. Két fő részében történelmi és jelenkori anyagot mutattak be. A modern kiállítás természetesen sokkal tágabb keretű volt, mint a retrospektív rész. Egyidejűleg, szinte egyazon helyen akarták a kiállító iparművészek bemutatni a lakásfízlés és a divátágazatok mai összehangoltságát. Mintegy szemléletessé tenni azt, miként sugallja a divát a lakás-tervezést és az otthon a toalettet. A be nem vallott cél azonban leginkább az volt, hogy a bécsi iparművészetnek új exportlehetőségeket teremtsenek. Ez a tervezőművészet s a mögötte megvonuló iparágak jelentékeny része már egy évtized óta sokat szenved a modern stílus dísztelensége s egyéb okok

miatt. Arról van tehát szó, hogy néhány egykori ragyogó mesterségnek újra munkát s megbecsülést teremtsenek. A kárpitosok, a paszományosok, a fémhőműkészítők, az aranyozók, a lámpaernyőkészítők s még néhány kézművesipar új reménységekkel fordult a kiállítás felé. A bécsi iparművészeti iskola és a kereskedelmi kamara az ő szokott elevenségükkel most is ötletet ötletre halmoztak, hogy minden szobából új színek, új divatsugallatok, de főleg új exportlehetőségek indulhassanak hódító útra. Külön érdekessége volt a vele kapcsolatban rendezett divatbemutatók sora. Ezekben a különféle szezonok ruhaötletel mellett az alpesi tájak népviseletét is felvonultatták tarka szépségében. A külföldi s különösen párizsi ruhaszalónok máris sok mindenféle üzleti kapcsolatot teremtettek a kiállító iparművészekkel.

MRS. ROOSEVELT IPARA. Vészi Margit egy bécsi lapban igen érdekes interjú-sorozatban számol be amerikai élményeiről s ezek sorában egy látogatásról, melyet az újonnan megválasztott amerikai elnök feleségénél tett. Amerika első asszonya ezidőszereint még kis gyerekeket tanít egy iskolában, addig is, míg beköltözik férjével márciusban a Fehér Házba. De van egy ennél érdekesebb foglalkozása is. Bútorokat gyárt. Az újságíró nőnek elmondta, miként határozta el magát erre a foglalkozásra. Nagyon szerette az egyszerű, síma koloniális bútorokat. De ezek az Amerika őskorából való bútorok ma már egyre ritkábbak. Így jutott arra a gondolatra, hogy ebben a stílusban tartott, nemesen egyszerű, de nem hamisításra szánt bútorokat készíttessen. Üzletileg nagyon jól vált be ez a gondolat. Mrs. Roosevelt esinos reklámfüzetet, «slogan»-t mutatott, amelynek homlokán ez a jelszó ékeskedik: «Olyasmint is vegyetek, amit dédunokátok örökölhettek egykor.» Eleinte egyetlen asztalossal dolgozott. Jelenleg huszonegy családos munkást foglalkoztat.

ORLIK EMIL. A német grafikának ez az elismert mestere pár nappal kitérő barátja, Slevogt halála után, követte őt a sírba. A századforduló idején, az akkori japaizmus divatos stílusában kezdett a művészi- és könyvgrafikával foglalkozni. Többször is beutazta a keletázsiai országokat és mindig új, meg új színekkel, új, friss, dekoratív ötletekkel tért haza onnan. Talán három éve lehet, hogy Budapesten járt és egy könyveiből rendezett finom kis kiállítás kapcsán előadást tartott itt a japán művészetéről, melynek emlékeit is szeretettel gyűjtötte. Finom irodalmi érdeklődés, nagy műveltség egészítette ki teljesen egyéni művészetének gazdag termőterületét.

AZ ELTŰNŐ ELŐSZOBÁFAL. Az új építkezés az egyre jobban összehangszerűsödő előszobák és vesztibülők lassan kiszorítják a régebbi idők egyik megszokott bútorarabját, az előszobafalat. A «Wand», ahogy röviden nevezték, porlepett párkányaival most már a tényleges falnak ad helyet. Mert az újabb előszobákban csakugyan a jutával, vagy hánesanyaggal bevont falra kerül a tükör s ugyanez oda a ruhaakasztásra szánt fogasok. A

TÁNCOLÓ MATYÓK · DIE TANZENDEN MATYÓS · THE DANCING MATYÓS · LES MATYÓS DANÇANTS · MATYI DANZANTI

BONDOROSI CSALÁD MELLETT
GUYA MÉNESŐI DELEGÉT
CSÁRBABEHSZÉ PASSZONYNAI
BORT ISZIK AZ ÖRIG BOJTÁR

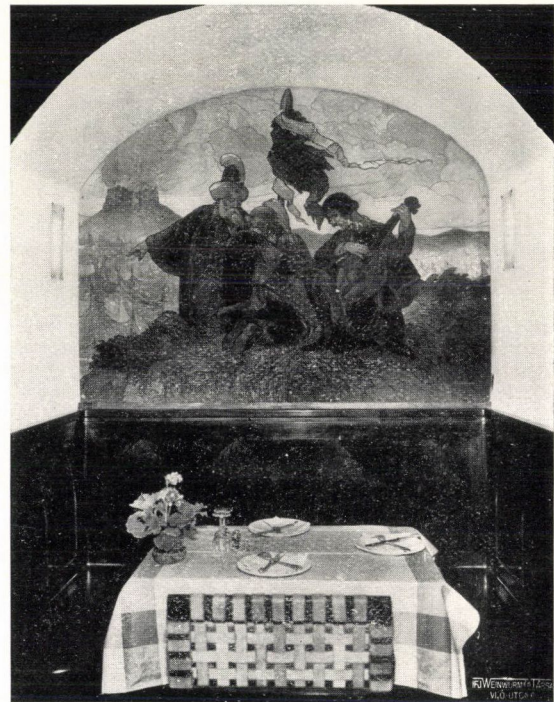
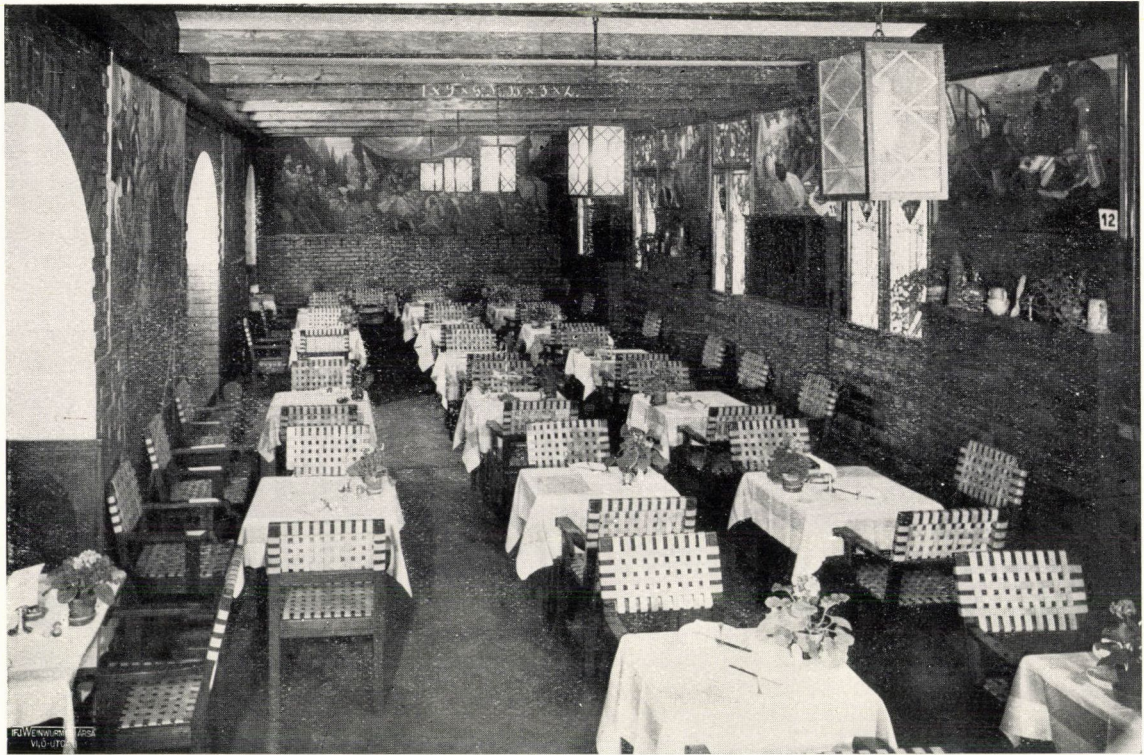
ÖRIG BOJTÁR KIS SZAMADÓ
A FÜCSINÓSI ÚJAN VALÓ
LEÁNYOKÉRT ÉLŐ HALÓ
MENECSKÉK REDVÉRE VALÓ

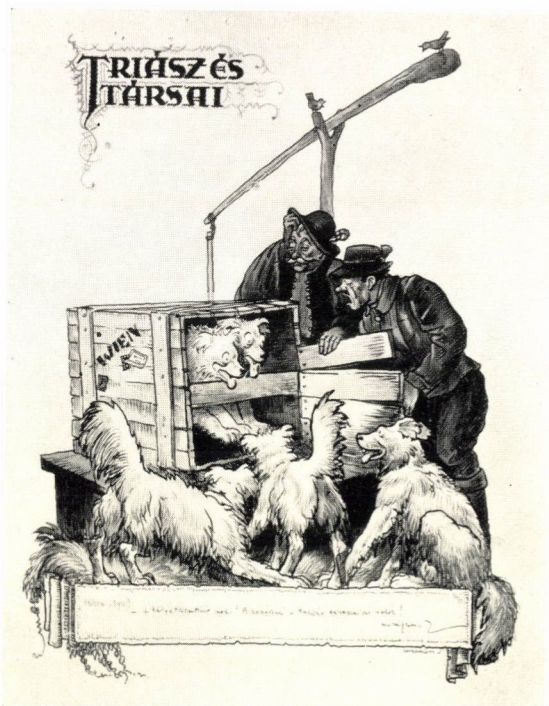
HERKÁKAPISZTA
BORUL A LEVÉL
BUSHI ARISZTÁNY
HOGYINC SZEREJOJE

HUSZ BÉKÉJNY BSKROJ
NE ISSIRÁKROZZAL
MEGUSGIF A JOISTUN
CSAK JOHIMADROZZAL

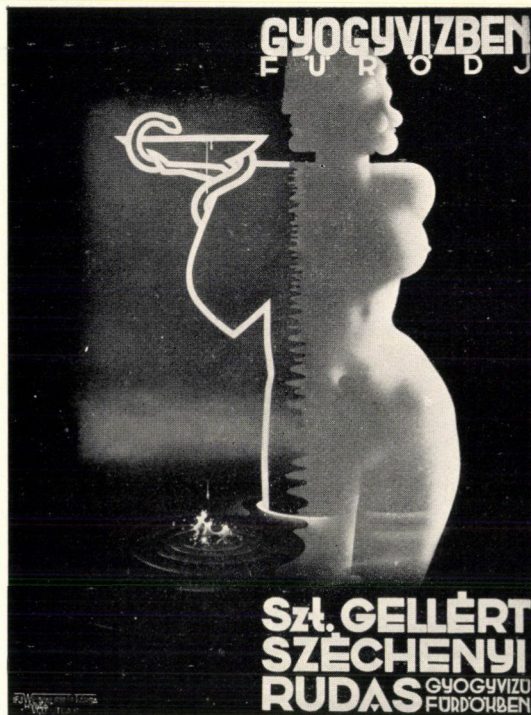
Üvegablakok a Britannia szálló Nótás Terméből. Tervezte Haranghy Jenő.
Készítette Palka József. — Fenster des Liedersaales im Hotel Britannia. Entwurf: Eugen Haranghy. Ausführung: Josef Palka. — Glass-window in the Singing-room of the Hotel Britannia. Designed by J. Haranghy. Executed by J. Palka.

Fent : A Britannia szálló Szondy-sörözője. Tervezte Zeitler Rudolf. Lent balra : Részlet a sörözőből. Lent jobbra : Fali fülke Haranghy Jenő falfestményével. — Oben : Szondy-Bierhalle des Hotels Britannia. Entwurf : Rudolf Zeitler. Unten links : Partie aus der Bierhalle. Unten rechts : Wandnische mit Wandmalerei Eugen Haranghys. — Above : Beer-hall of the Hotel Britannia. Designed by R. Zeitler. Left below : Part of the Beer-hall. Right below : Box in the Beer-hall, with frescoes of J. Haranghy.

Fent: Részlet a Szondy-sörözőből. Tervezte Zeitler Rudolf.
 Lent: Képek a Britannia szálló Móra-szobájából. Festette: Haranghy Jenő. — Oben: Partie aus der Szondy-Bierhalle.
 Entwurf: Rudolf Zeitler. Unten: Bilder im Móra-Zimmer des Hotels Britannia von Eugen Haranghy. — Above: Part
 of the Beer-hall, Designed by R. Zeitler, Below: Frescoes from the Móra-room of the Hotel Britannia by J. Haranghy.

A Szt. Gellért szálló plakátpályázatáról. Fent balra: I. díj, Konecsny György terve. Fent jobbra: II. díj, Végh Gusztáv terve. Lent balra: III. díj, Fejes Gyula és Nemes László terve. Lent jobbra: V. díj, Méhely Iván terve. — Plakat-Preisausschreiben des Hotels St. Gellért. Oben links: Entwurf Georg Konecsnys (I. Preis). Oben rechts: Entwurf Gustav Véghs (II. Preis). Unten links: Entwurf Julius Fejes' und Ladislaus Nemes' (III. Preis). Unten rechts: Entwurf Ivan Méhelys. (V. Preis) — Posters from the prize-competition of the Saint Gellért Hotel. Left above: First prize. By G. Konecsny. Right above: Second prize. By G. Végh. Left below: Third prize. By G. Fejes and L. Nemes. Right below: Fifth prize. Design by I. Méhely.

leegyszerűsített esernyőtartót, melynek nikkel- vagy rézrúdja az egyszerű műhelyi formát mutatja, stílusosan egészítik ki a ruha- és kalapakasztó horgok, végükön a jellegzetes gombbal. A modern ruhátárok adtak itt jó példát a hely gazdaságos felhasználására. Ezek mutatják, hogy a falon milyen sűrű, kellemes ritmusban lehet felsorakoztatni a fémkarokat, forgó-könyököket, amikből sohasem lehet elég a mai kis méretű, de nagyforgalmú előszobákban.

A MODERN NŐ ÉS A KÖZÉPKOR. Talán keresve sem lehetne nagyobb ellentétet találni, mint ez a két fogalom. És most mégis összekerülnek tiszta esztétikai alapon. A divatszabó házasítja össze őket. A modern francia divattervező határozottan érzi, hogy a mai testvonal, a kissé mesterkélt sovány nőalak, egy régi szépségideállal átítatva érdekesebb. Ezért veszi kölesön a gótikus faszobrok «hétrégtörbe» alakjait. A párizsi nőszabók, ha mai anyagokkal — műselyemmel, prémmel, ripszelt bársonnyal — dolgoznak is, régi faszobrok testtartását viszik az új toaletthe. Mindenesetre közrejátszik ebben az amerikai gyűjtők nagy szimpátiája a primitív faszobrok iránt is, mely már pár év óta tart s úgy látszik megtelítette a newyorki szalonok levegőjét a középkori törékeny női test gráciájával.

MI VAN A HÁZTETŐN? Hogy a háztetőn kávéház, bar, kert, akvárium lehet, arra már van elég példa a modern építésben. De hogy még mi mindenféle lehet ezeken kívül, arra egy új párizsi bérpalota nyújt példát. A merőben új ház ott áll a Champs Elyséen. Tulajdonosa Le Corbusier és Jeanneret építészeket bízta meg azzal, hogy egészen a — légvárépítésig fejlesszék ki a sokemeletes palotát. A tetőterasz valóságos paradicsom. A széles, nagy, nyitott teraszon ugyanis zöldelő gyepágyak közt cementből épített sátoroszobák vannak, zuhannyal s uszodával természetesen. De azonkívül van egy kis csillagvizsgálótorony is. Vannak még rádió-, gramofon- és filmfülkék, széles kerti fallal ellátott szabadtéri filmszínház. Lépcsőkön lehet fölmenni az újabb s még magasabb tetőkertbe, amely egyenesen a felhőkbe nyúlik. Aki itt ül esőn, nyári éjszakákon, kezét foghat az Arc de Triomphe-fal és az Eiffel-torony csúcsával.

A LEÉPÍTETT MÚZEUM. Annyi mindent leépítenek világszerte, miért volna e szomorú sors alól éppen a múzeum kivétel? Stuttgartból jön a híradás, hogy az ottani iparművészeti múzeumot is leépítik. Legalább is azt a részét, amely nem ipar. A múzeum második felét, a művészetet «sétálni küldik». A mi folyóiratunk nem győzte eleget dícsérni ezt a kulturális tekintetben olyan jelentős intézményt, melynek a kitűnő Pazaurek Gusztáv annyi eredetiséget adott az «ízléstelenségek» történelmi csoportjaival. Most, hogy Pazaurek is betöltve szolgálati idejét, nyugalomba vonult, új igazgató Baurat Gretsch került a múzeum élére. Aki ismeri a német építőtanácsosok tárgyilagos, konstruktív és tiszta logikájú funkcionálisát, nem is képzelheti el a dolgot másképp. Egy sachlich ipar-

múzeum sokkal megfelelőbb korunk technikai szellemének, míg a művészet évszázados gyűjtési tárgyai, mint egészségtelen bacillustelepek, szolgálatonkívüli állományba helyeztetnek.

HÁZAK A SZTRATOSZFÉRÁBAN. Röviddel halála előtt megjósolta Edison, hogy az amerikai felhőkareolók építésének láza alább fog hagyni és más, okosabb, egészségesebb építésmódok fognak a helyébe lépni. Ez a jóslat azonban egyelőre sehogyan sem akar testet ölteni. Edison ugyanis azt hitte, hogy a 80 emeletes Booktower építésével az amerikai magasépítés csúcsponthoz jutott el. Most kiderült, hogy még mindig nincs megállás. Nemrégiben egy építész terveket adott be a newyorki város-építési hivatalhoz s ezek azt mutatják, hogy az építészüket, Larkin, egyenesen 120 emeletes házat akar New-York szívében állítani. Az új ház építési költségeit 52 millió dollárban állapították meg. Felépítéséhez, illetve acélvázához annyi acélra lesz szükség, hogy ha egy tehervonat egyszerre akarná szállítani, akkor ez a vonat — 22 kilométer hosszú lenne. De a talajviszonyok ezt a megterhelést is megengedik és — semmi kétség — a ház rövidesen fel fog épülni.

A RADIATOR-SZERKEZET ELBURKOLÁSA. A párizsi Salon des Artistes Decorateurs művészei az idei őszi kiállításon versenyre keltek abban, hogy ki tudja ízlésesebben elburkolni a központi fűtőtesteket a szobában. Mindegyik arra törekedett, hogy a franciák szemének annyira újszerű vasesőveket eldugja s valami olyannal helyettesítse, ami egy kicsit még mindig a — kandallóra emlékeztet. Ebből az igyekezetből folyólag mindenféle burkolómódszert eszeltek ki. Volt, aki fémpálcákat tett eléje, más festett falemezt, egyik iparművész pedig keskeny üvegléceket rakott egymás fölé párhuzamosan és mint valami zsalu léceit fogta őket össze. Pedig mindez igyekvésekkel szemben a németeknek van igazuk, akik a radiatorokhoz egyáltalában nem nyúlnak hozzá. Az lévén az elvük, hogy egyrészt nem esúnyra úgy sem, ahogy van, — a fal színére festve — másrészt az a legtisztább kezelési mód, hogyha naponként vizes ronggyal le lehet törölni a esőveket.

ÁLLAMI ÓHAJTÁSRA. A fasiszta Itália az ő kultúrpolitikai gondolatait, amelyeknek sajátos nemzeti jellegük van, az iparművészet területén is meg akarja valósítani. Most egy pályázatot írtak ki, amelyben a «házat mint egészet» tekintik a tervezés céljának. Vagyis olyan pályamunkákat kérnek, amik egy mai olasz ember lakószükségleteinek összességét felölelik. Meg kell felelni a legmodernebb technika és a mai ízlés minden követelményének, az összes lehetséges részletekkel együttesen bemutatva. Mussolininek Itáliája meg akarja teremteni az olaszoknak megfelelő mai berendezéstílust s feltételül köti ki azt is, hogy az anyagoknak is, a munkának is olyannak kell lennie, melyek a belföldön megvalósíthatók. A már ismertetett nagy háziipari mozgalom (Enapi) után ez az átfogó lakásipari akció lesz egyik reális alkotása a mai rendszer iparművészeti törekvéseinek.